

УДК 37.022

ПЕРЕХІД ДО АДАПТИВНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ВУЗІ

*Касатанова І.А., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Удосконалення системи вищої освіти вимагає всесвітнього розвитку досліджень з проблем підвищення ефективності та інтенсифікації навчального процесу, вдосконалення його організації, управління і планування на основі прогнозування соціально-економічних процесів. У зв'язку з цим знову стають актуальними проблеми наукової організації навчально-виховного процесу у ВНЗ взагалі.

Закон України «Про вищу освіту» визначає що, «вища освіта - сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти...» [1].

За ініціативою Харківської державної обласної адміністрації в 2015 році створено Громадську спілку «Харківський університетський консорціум», яка об'єднує провідні ВНЗ м. Харкова. Основною метою діяльності Консорціуму є співробітництво, поєднання інформаційних, кадрових та фінансових ресурсів для досягнення науково обґрунтованого соціального ефекту у сферах академічної мобільності, наукових досліджень, технологічних розробок та інновацій, удосконалення і підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою, розробки спільних освітянських програм, розвитку спільної науково-освітянської інфраструктури, реалізації інноваційних проектів на основі інтеграції

наукового, освітнього, інноваційного та технологічного потенціалу учасників Консорціуму, підвищення конкурентоспроможності в національному та міжнародному масштабах [2].

Сучасний процес стрімкої інформатизації суспільства та технологічного розвитку вимагає адаптації й з боку освітніх технологій, однак під час такої адаптації має бути врахована велика кількість факторів задля недопущення зниження рівня якості освіти [3].

Науково організувати навчально-виховний процес на основі використання сучасних наукових даних неможливо без вирішення цілого ряду проблем, тісно між собою пов'язаних. Провідними проблемами є наукова організація праці викладача, організація праці студента, що включає організацію його аудиторної і позааудиторної самостійної роботи, пов'язаної з плануванням, використанням сучасних засобів навчання (ЕОМ, ТСО, програмування), науковою організацією колективної (групової) роботи викладача з усіма студентами, а також організацією індивідуальної роботи викладача з окремими студентами в умовах органічного злиття навчального і виховного процесів, що реалізується не тільки в змісті навчальних матеріалів, а й у формі його організації.

Навчальні заняття, на яких індивідуальна робота викладача поєднується з самостійною роботою студентів, значно ефективніше, ніж заняття, які ведуться без такого поєднання.

В умовах суміщення в кожен момент самостійної роботи один зі студентів відключається від неї і працює індивідуально з викладачем. Всі види взаємодії викладача та студентів у процесі навчання зводяться до:

- 1) колективної (групової) роботи (викладач + всі студенти);
- 2) індивідуальній роботі (викладач + студент)
- 3) самостійної роботи студентів (всі студенти).

Для того щоб науково організувати працю студентів, необхідно, перш за все, вирішити проблему організації самостійної роботи на

навчальному занятті, що вимагає переходу до більш раціональної форми побудови навчального заняття, що забезпечує значне збільшення часу самостійної аудиторної роботи студентів.

Найбільш доцільним видається наступне побудова навчального заняття:

- колективна (групова) робота різної тривалості,
- поєднання в часі і просторі самостійної роботи студентів і індивідуальної роботи викладача з одним з них.

Центральною проблемою в даний час є створення системи різних посібників і матеріалів, що покривають весь час самостійною роботою так, щоб система «самостійна робота» могла функціонувати автономно. При цьому студенти будуть працювати самостійно в умовах опосередкованого контролю, використовуючи ЕОМ, технічні засоби, програмовані засоби, непрограмовані засоби зворотного зв'язку на основі використання мережевого планування і управління.

Мережевий план – це модель навчального процесу, що дозволяє врахувати всі види самостійної діяльності студента на семестр. Така модель дозволяє науково організувати працю студента, так як дає можливість розрахувати завантаженість студента, його здатності і забезпечити управління всіма видами діяльності кожного студента. При цьому кожен студент отримує можливість виконувати завдання в певній послідовності, зазначеної в жорсткій частини плану і в будь-якій послідовності з вільної частини плану [4].

Введення мережевого плану супроводжується використанням графіка оперативного обліку, що дозволяє вести наочний облік результатів роботи кожного студента.

При трансформації календарного плану в мережевий вводять вихідні, проміжні та підсумкові перевірки рівнів просунутості студентів для точного якісного аналізу процесу оволодіння іноземним мовам кожним

студентом (шкала оцінювання знань ЕСТ 5), що забезпечує значне зростання контрольованості всього навчального процесу.

При розрахунку мережевого плану виявляється необхідність формування плану на семестр для слабких студентів і для більш просунутих студентів, яким можна давати додаткові завдання, що враховуються при виставленні підсумкових модульних оцінок.

Безперервне управління, систематичне поєднання і автономне функціонування системи «самостійна робота», дозволяє перейти до так званої адаптивної системи навчання, що забезпечує високу стійку ефективність навчального заняття, індивідуалізацію навчання, адаптацію до індивідуальних особливостей студентів і високу активність студентів у процесі навчання.

Перехід до адаптивної системи навчання супроводжується посиленням виховного впливу системи на формування особистості, що розвивається у студента.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 року) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Офіційний сайт ГС «Харківський університетський консорціум» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unicon.org.ua/>
3. Онісіфорова В. Ю. До проблеми організації самостійної роботи при підготовці фахівців з економіки та підприємництва / В. Ю. Онісіфорова // Шляхи забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки фахівців з економіки та підприємництва : Збір. тез доповідей Міжнар. наук.-метод. конф. – Х., ХНАДУ, 2014. – с. 119-121.
4. Черкис Л. Г. Вопросы учебной организации учебно-воспитательного процесса при обучении иностранным языкам / Л. Г. Черкис, Л.И. Жукова // Методологічні проблеми розвитку бізнес-освіти: матер. VII наук.-практ. конф. – Донецьк, ДІРСП, 2006. – с. 118-120.